

INTERNATIONAL SCIENTIFIC
CONFERENCE

FROM THE BALTIC
TO THE BLACK SEA
REGION:
the national models
of economic systems

March 25, 2016

INTERNATIONAL ASSOCIATION OF POLITICAL ECONOMY
BALTIA COUNTRIES DEPARTMENT

International Scientific Conference

**FROM BALTIC TO BLACK SEA:
NATIONAL MODELS OF ECONOMIC SYSTEMS**

March 25, 2016

Proceedings of the Conference

Tarptautinė Mokslinė Konferencija

**NO BALTIJAS LĪDZ MELNAJAI JŪRAI:
NACIONĀLIE MODEĻI EKONOMISKO SISTĒMU**

25. marts 2016

Konferenciju pranešimų medžiaga

Riga – 2016

Organising Committee

Chairman

- Meelis Kitsing** Associate Professor, PhD of Economics, International Association of Political Economy, Head of Baltia Countries Department, Director of Centre for Free Economic Thought.

Members

- Andrzej Pawlik** Dr hab., Profesor Nadzwyczajny, Kierownik Zakład Przedsiębiorczości i Innowacji, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Polska.
- Lina Pielienė** Associate Professor of Marketing, Dr. of Economics, Department of Marketing, Vytautas Magnus University, Lithuania.
- Jan Žukovskis** Associate Professor, Dr. of Economics, Head of Business and Rural Development Management Institute, Aleksandras Stulginskis University, Kaunas, Lithuania.
- Martina Diesener** Professor, Dr. of Economics, Head of Faculty of Economics and Management Science, Universität Leipzig, Germany.
- Olga Chwiej** Associate Professor, Dr. of Economics, Freelancer Scientist, Poland.
- Rimantas Stašis** Professor, Dr. of Economics, Head of Management Department, Klaipėda University, Lithuania.
- Traça Daniel** Professor, PhD in Economics, Dean at Nova School of Business and Economics, Universidade Nova, Lisbon, Portugal.

International Scientific-Practical Conference From Baltic to Black Sea: National Models of Economic Systems: Conference Proceedings, March 25, 2016. Riga: Baltija Publishing. 348 pages.

Each author is responsible for content and formation of his/her materials.

The reference is mandatory in case of republishing or citation.

CONTENTS

ECONOMIC THEORY:

FROM POLITICAL ECONOMY TO THE INSTITUTIONALISM

- Лемешенко Н.М.**
ОСНОВНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ 1
- Макогон Ю.В., Пахомова О.А.**
«ГЕНЕЗА ТЕРМІНУ КАПІТАЛ ТА ЙОГО ТЛУМАЧЕННЯ ПІД ВПЛИВОМ СУЧАСНИХ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ» 4
- П'ясецька-Устич С.В.**
ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ: СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ 7
- Чипчик А.А.**
РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ОПОДАТКУВАННЯ НА ГАЛИЦЬКИХ ЗЕМЛЯХ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТОЛІТТЯ 11
- Шедяков В.Е.**
ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРИ СТАНОВЛЕННІ «УМНОГО ОБЩЕСТВА»: ЦИКЛИ, УПРАВЛЯЕМОСТЬ, СУБЪЕКТНОСТЬ 14
- Якімцов В.В.**
ОСНОВИ РОЗРОБКИ СИНЕРГЕТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ 17
- Яшиковський Б.І.**
ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФОКУС ДОСЛІДЖЕНЬ МИКОЛИ РУДЕНКА 19

ECONOMIC INTERNATIONALIZATION:

INTERNATIONAL MARKETS AND ECONOMIC RELATIONS

- Копилова О.В.**
ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ТРЕЙДИНГОВИХ МЕРЕЖ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ 23
- Стаканов Р.Д.**
РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ПЕРЕМІЩЕННЯ НИЗЬКОВАЛІФІКОВАНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОГО ПРИСКОРЕННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ 26
- Сусіденко О.В.**
ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ 30

ECONOMIC AND TRANSFORMATION

OF NATIONAL ECONOMY MARKETING

- Абрамченко Н.А.**
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ 34
- Аллахвердян А.В.**
ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ 38
- Артеменко А.В.**
СОЦІАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЗРОСТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСТВА 40
- Багорка М.О.**
ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА 44
- Бріщина Ю.В.**
СУЧАСНИЙ СТАН ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ 48
- Васильєва Е.А.**
РЕСУРСНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ 51
- Гальцова О.Л., Андрусів С.В., Андрусів У.Я.**
ОЦІНКА РИНКУ БУДІВЕЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ 54

досліджень і розробки відповідних пропозицій з їх затвердженням на державному рівні.

Література:

1. Галузева програма енергоефективності та енергозбереження в житлово-комунальному господарстві на 2010–2014 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjkg.gov.ua/activity/ez/ez-task/383-galuzeva-pogruma-energoeffektivnosti-ta.html>.
2. Євдокименко В.К. Фінансова безпека як функціональна складова економічної безпеки підприємств ЖКГ / В.К. Євдокименко, Я.В. Гуцул // Ефективна економіка. – 2013. – № 5. – С. 5-7.
3. Одаренко Т.Є. Проблеми житлово-комунального господарства і екологічна безпека регіонів України / Т.Є. Одаренко // Комунальне господарство міст. – 2010. – Вип. 96. – С. 18–20.

Артеменко А.В.

*кандидат економічних наук,
асистент кафедри міжнародної економіки,
Полтавський університет економіки і торгівлі*

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЗРОСТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСТВА

Важливою характеристикою розвитку постіндустріального господарства є його соціальна спрямованість. Так, лише упродовж 1980–2000 рр. унаслідок реалізації національних програм приватизації число акціонерів у США збільшилося з 25 до 45 млн, у Великобританії – з 1,5 до 10,0 млн, у Франції – з 1,0 до 6,0 млн, в Італії – з кількох сотень тисяч до 3,0 млн. Показовим для цього процесу є виокремлення в останні три десятиріччя особливої групи акціонерів на базі нового інституту власності – акціонерних фондів найманих працівників. Лише у капіталі підприємств США частка таких акціонерів становить від 10 до 40% [1]. Найбільшого поширення ця форма, теоретичне обґрунтування економічної та соціальної ефективності якої здійснено Л. і П. Келсо у праці «Демократія та економічна влада» [2, с. 27–58], набула в США, Франції, ФРН, Великобританії та Швеції. Як стверджують названі та інші вчені участь працівників у власності продиктована не тільки завданнями соціального миру, а й, головне – вирішенням проблем ефективності господарства. Так, у США, де соціалізація приватної власності здійснюється згідно добре висвітленого у науковій літературі Employee Stock Ownership Plan (ESOP), на підприємствах, де працівники стали головними акціонерами, спостерігається у 2 рази вищі темпи зростання продуктивності праці, а прибуток на 30% більший ніж у приватних підприємствах [3, с. 3–7]. Наведені вище дані свідчать, що соціалізація

економічних відносин може стати джерелом зростання ефективності постсоціалістичного господарства України, передумови чого створені у процесі трансформаційних реформ. Їх найбільшим здобутком стало проведення приватизації державної і псевдо колективної форм власності, унаслідок чого створено передумови для становлення соціалізованих економічних відносин.

Обґрунтовуючи необхідність становлення соціалізованої моделі економічних відносин, вважаємо за необхідне виокремити в цій проблемі дві частини і зарахувати до першої з них заходи щодо усунення допущених під час приватизації помилок і негативних явищ, а до другої – пропозиції щодо становлення нового змісту приватновласницьких відносин. Серед заходів, віднесених до першої частини, обґрунтованих в одній із статей автора [4, с. 114–122], є ліквідація приватних монополій і олігополій шляхом їх демонополізації та націоналізації; повернення у державно-приватну власність суб'єктів господарювання, власники яких не виконують взятих на себе під час приватизації зобов'язань; перевірка законності приватизації усіх великих підприємств і повернення незаконно приватизованих об'єктів у державну власність з наступною її приватизацією. Друга частина заходів, спрямованих на практичну соціалізацію економічних відносин, повинна забезпечити економічну зацікавленість і творчу участь працівників-власників у господарюванні. Головні завдання, які потрібно здійснити для досягнення цієї мети, полягають у такому. По-перше, на період упродовж якого будуть долатися негативні наслідки ліберальної приватизації, необхідно ініціювати реалізацію державних програм участі найманих працівників у акціонуванні державної та комунальної власності, здійснити нормативні та організаційні заходи щодо соціалізації економічних відносин у приватних і державних підприємствах на принципах програми ESOP. По-друге, потрібно обґрунтувати та юридично закріпити, що економічні відносини в Україні засновуються лише на приватній власності, яка реалізується у приватній і колективній формах, економічні відносини в яких регулюються законами та статутами суб'єктів господарювання. По-третє, необхідно розробити програму соціалізації власності державних і приватних підприємств, зобов'язати роботодавців створювати пріоритетні умови щодо їх акціонування працівниками та створювати на цій основі засади зацікавленості їх участі у виробництві та соціальному партнерстві.

Слід зауважити, що названі пропозиції щодо соціалізації економічних відносин спрямовуються на вдосконалення володіння не тільки учасниками власністю, а й, особливо, інтелектуальним і професійним капіталом і посилення на цій основі ролі працівників у господарській діяльності. Це сприятиме створенню умов зацікавленої участі працівників у господарюванні, подоланню катастрофічної нерівності громадян і буде посилювати соціальну солідарність, яка є однією з найважливіших ціннісних складових конкурентоспроможності національного господарства. Прикладом цього можуть бути сучасні суспільства ФРН, Швеції, Норвегії, у яких завдяки реалізації принципів соціальної економіки досягнуто найбільших успіхів в «усередненні» соціальної

структури та ефективності господарства. При цьому слід мати на увазі, що майбутнє постсоціалістичне господарство, якщо воно трансформується у постіндустріальну стадію, не передбачає архаїчних соціальних компромісів з історії індустріального суспільства у вигляді «середнього класу», а пов'язане із соціальною однорідністю, соціальною справедливістю та соціальним партнерством, які породжуються соціалізацією економічних відносин, заснованих на духовних, інтелектуальних та професійних здатностях людей.

Розгляд питання про можливість та доцільність демократичної соціалізації економічних відносин слід пов'язувати з особливостями сучасної структури власності на засоби виробництва в Україні, які полягають у поєднанні приватної та державної її часток не тільки у суспільному вимірі, а й в масштабі окремих суб'єктів господарювання. Іншою її особливістю є соціалістична практика ігнорування в державних і приватних суб'єктах господарювання та частках власності держави у корпоративних підприємствах персоніфікації та виділення часток працівників у грошовій формі уречевленої та, особливо, інтелектуальної власності. Тобто, рух у цьому напрямі передбачає не тільки провадження програм участі працівників в уречевленій власності, а й виділення та накопичення в основних засобах, які належать головним власникам, персоніфікованих часток інтелектуальної власності працівників, які, відповідно до світової практики, повинні враховуватися при розподілі прибутку.

Реалізація програм демократичної соціалізації власності може перетворитися у сталий ресурс значного зростання продуктивності праці та обсягів ВВП як за використання наявних основних фондів, так і, особливо, у разі їх модернізації. Проілюструємо цей висновок розрахунками обсягів ВВП і продуктивності праці в господарстві України упродовж 2005–2013 рр. даними, що наведені в табл. 1. Якщо до загальноприйнятих розрахунків впливу продуктивності праці на обсяг виробленої продукції додати зростання її темпів, яке породжується впливом соціалізованих відносин власності на інтенсивність праці, то формула визначення показника ВВП набуде наступного вигляду:

$$ВВП = C_{оп} (П_{п} + Д_{пп}), \quad (1)$$

де ВВП – валовий внутрішній продукт; $C_{оп}$ – середньооблікова чисельність працівників національного господарства; $П_{п}$ – продуктивність праці одного працівника (виражена в гривнях); $Д_{пп}$ – додаткове зростання продуктивності праці внаслідок впливу соціалізованих економічних факторів. Збільшивши, таким чином, темпи зростання продуктивності праці у два рази, ми отримаємо такий результат: узагальнений індекс зростання продуктивності праці протягом 2005–2013 рр. становив би не 101,6, а 104,9%, а обсяг ВВП національної економіки у 2013 р. збільшився б на 2%.

Таблиця 1

Прогноз зростання обсягу ВВП і продуктивності праці з урахуванням впливу на інтенсивність праці соціалізованих економічних відносин

Рік	Валовий внутрішній продукт			Продуктивність праці одного зайнятого			Зайняте населення, у віці 15–70 років, тис. осіб
	фактичний, у постійних цінах, млн грн	індекс фізичного обсягу до попереднього року, %	прогнозований, у постійних цінах, млн грн	у постійних цінах, грн	індекс фізичного обсягу до попереднього року, %	прогнозований індекс фізичного обсягу у цінах попереднього року, %	
2005	457325	103,1	462740	22114	101,2	102,4	20680
2006	565018	107,6	602477	27256	107,1	114,2	20730
2007	751106	108,2	802195	35929	107,3	114,6	20905
2008	990819	102,2	1009297	47245	101,9	103,8	20972
2009	947042	84,9	979258	46902	88,2	91,2	20192
2010	1120585	104,1	1161612	55294	103,8	107,6	20266
2011	1349178	105,4	1414637	66383	105,1	110,2	20324
2012	1459096	100,2	1459096	71686	100,0	100,0	20354
2013	1505485	100,0	1507754	73784	99,7	99,85	20404

Джерело: розраховано автором на основі [5, с. 2]

Застосування вищенаведених розрахунків до консенсусного прогнозу макроекономічних показників розвитку України на період 2016–2017 рр., розроблених фахівцями і експертами Міністерства економіки і торгівлі України [6, с. 34], дозволяє зробити висновок, що у разі загальної соціалізації економічних відносин середній індекс зростання продуктивності праці у ці роки становив би не 102,8%, як передбачено прогнозом, а 105,6%. Відповідно до цього зростання, збільшився б і обсяг ВВП у його реальному значенні.

Обсяг публікації не дозволяє висвітлити заявлену проблему більш повно та ґрунтовно. Але навіть наведені дані засвідчують, що проведення демократичної соціалізації економічних відносин в Україні, завдяки якій в економіці створюються сприятливі умови для соціального партнерства, зацікавленості у результатах виробництва та можливості розкриття творчих здібностей кожного працівника, є важливим джерелом зростання ефективності господарства, яке зможе успішно задовольнити соціальні потреби населення країни та набути статусу рівноправного партнера на європейському і світовому ринках.

Література:

1. Карандаев Г. Н. Эффективность хозяйствования акционерных предприятий [Электронный ресурс] / Г. Н. Карандаев // REFdb.ru : [вэб-сайт]. – Электрон. текст. данные. – [Россия], 2015. – Режим доступа: <http://refdb.ru/look/2535783.html>. – Название с титул. экрана. – Дата просмотра: 1.04.2014.
2. Келсо Луис О. Демократия и экономическая власть / Луис О. Келсо, Патриция Х. Келсо; пер. с англ. В. И. Федорова. – Сан-Франциско: Институт Келсо по изучению экономических систем, 2007. – 268 с.

3. Комах Е. Право коллективной собственности в Украине / Е. Комах // Предпринимательство, хозяйство и право. – 1997. – № 6. – С. 3–7.

4. Артеменко А. В. Постсоціалістичне господарювання: загальне та особливе у приватизації власності у пострадянських країнах / А. В. Артеменко // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Проблеми інтеграції України у світовий фінансовий простір (збірник наукових праць) / НАН України. Ін-т регіональних досліджень; редкол. : відп. ред. В. С. Кравців. – Львів, 2014. – Вип. 1 (105). – С. 114–122.

5. Продуктивність праці [Електронний ресурс] : аналітичний звіт Науково-дослідного економічного інституту. – К. : [б. в.] 2013. – Режим доступу: ndei.me.gov.ua/pdf/pub1k2014_2013.doc. – Назва з титул. екрана. – Дата перегляду: 30.10.2014.

6. Україна: перспективи розвитку (Консенсус-прогноз) / заг. ред. М. Дуда, В. Войтенко, С. Бокун та ін. ; Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – Київ, 2014. – № 37. – 36 с.

Багорка М.О.

*кандидат сільськогосподарських наук, доцент,
доцент кафедри маркетингу,*

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

Екологічну ситуацію в Україні на сьогодні можна охарактеризувати як кризову, що формувалася протягом тривалого періоду часу через нехтування об'єктивними законами розвитку і відтворення природно-ресурсного потенціалу країни. Неконтрольоване використання природних ресурсів, застосування екстенсивних ресурсомістких технологій, низький рівень екологічної свідомості суспільства сприяли нераціональному природокористуванню і зрештою призвели до значної деградації довкілля України та зниження обсягів виробництва високоякісної і екологічно безпечної продукції на вітчизняних агропромислових підприємствах.

Внаслідок нераціонального й науково необгрунтованого ведення сільськогосподарського виробництва в аграрній сфері України на протязі багатьох років постійно збільшувався деструктивний вплив на природне середовище. У результаті цього виникла нагальна необхідність перегляду існуючих традиційних принципів господарювання та впровадження альтернативних методів сільського господарства [5, с. 161].

Ключовою проблемою на сучасному етапі розвитку країни є екологічне вдосконалення економічної діяльності, що передбачає зниження потреби у залученні природних ресурсів до виробництва, а також дотримання екологічної рівноваги між споживанням природних ресурсів аграрним сектором та можливістю природного середовища щодо їх відновлення. Необхідно також забезпечити сталий розвиток аграрного виробництва